

doc. dr Dejan Pralica

ANALIZA PRILOGA IZ KULTURE U CENTRALNIM INFORMATIVNIM EMISIJAMA NA ŠEST JEZIKA NA SVIM PROGRAMIMA RADIJA I TELEVIZIJE VOJVODINE

Izveštaj

Uvodnik

Nezavisni monitoring tim pod okriljem *Novosadske novinarske škole* obavio je u periodu novembar – decembar 2011. monitoring centralnih informativnih emisija (CIE) na Prvom i Drugom programu Televizije, kao i na sva tri programa Radija javnog medijskog servisa Vojvodine. Osnovni cilj monitoringa, kao sredstva koje se upotrebljava kako bi se stekao nepristrasan uvid u karakteristike medijskih sadržaja koji se nude publici, bio je, ovog puta da utvrdi koliko i na koji način vojvođanski javni servis posvećuje pažnju priložima iz kulture u svojim glavnim informativnim emisijama i radija i televizije. Drugi cilj monitoring priloga iz kulture na programima *Radio-televizije Vojvodine* (RTV) bio je da utvrdi u kojoj meri su na svim jezicima (srpskom, mađarskom, slovačkom, rumunskom, rusinskom i romskom) zadovoljavaju programski standardi javnog servisa kada je u pitanju i izražavanje kulturnog identiteta svih nacionalnih zajednica na čijim jezicima RTV emituje program. Treći cilj bio je da se, na osnovu monitorignia priloga iz kulture stekne uvid u to da li su na pokrajinskom javnom servisu prilozi iz kulture sadrže multikulturalizam, kao jedan od postulata na kojima počiva višenacionalna Vojvodina.

Metodologija

Prilikom monitoringa CIE na svim radijskim i TV programima pokrajinskog javnog servisa korišćena je metoda kvantitativno-kvalitativne analize medijskog diskursa, kao istraživački

postupak za objektivni, sistemski i kvantitativan opis očividnog sadržaja komuniciranja ovog medija sa publikom. Analiza medijskog diskursa izučava društvo i proučava koje vrste interakcija tekst (medijski proizvod) uspostavlja između ljudi i sveta i između moćnih (vlasti, većine) i onih koji to nisu (publike, to jest gledalaca i slušalaca). Analizom sadržaja u medijima možemo mnogo toga da saznamo o društvenim problemima i stereotipima koji se oslikavaju kroz jezik i komunikaciju. Jedinica analize u ovom monitoringu jeste prilog u emisiji koji je uključivao i najavu voditelja.

Za potrebe analize konstruisan je poseban kodeks (kodni list) koji je sadržao 22 kategorije. Svaka kategorija sadrži precizno formulisane elemente na osnovu kojih je jedinica i klasifikovana. Tako je za radijske i TV informativne emisije kodeks imao sledeće kategorije: 1) datum monitoringa; 2) naziv informativne emisije; 3) broj priloga po redu; 4) dužina priloga; 5) žanr; 6) tema; 7) upotreba rodno osetljivog jezika¹; 8) prezentacija; 9) povod; 10) lokacija; 11) autorstvo priloga; 12) subjekat; 13) personalizacija subjekta; 14) pol subjekta; 15) predstavljanje subjekta; 16) objekat; 17) predstavljanje objekta; 18) vrednosni kontekst objekta; 19) vrednosni kontekst novinara prema prilogu; 20) pristup kulturi; 21) prisustvo/odsustvo multikulturalizma; 22) napomene.

Uzorak

Monitoring je obuhvatio snimanje, a potom i kodiranje šest različitih centralnih informativnih emisija na programima *Televizije Vojvodine*, kao i pet različitih centralnih informativnih emisija na programima *Radija Vojvodine* u praćenju od sedam dana tokom dva meseca. Emisije su snimane 24. i 26. oktobra, kao i 4, 6, 8, 10. i 19. novembra 2011.

Analiza je obuhvatila ukupno 73 CIE na radiju i televiziji, što iznosi 1.360 minuta.

U radijskim programima ukupno je analizirano 35 CIE, ukupnog trajanja oko 735 minuta.

¹ Nije bilo moguće primeniti na sve zbog same prirode nekih jezika.

U radijskom programu na srpskom jeziku analizirano je sedam emisija *Novosti* (15-15.30 h); u radijskom programu na mađarskom jeziku sedam emisija *Dnevnik* (15-15.30 h); u radijskom programu na slovačkom jeziku sedam emisija *Radio novine* (17-17.15 h); u radijskom programu na rusinskom jeziku sedam emisija *Radio novine* (14-14.15 h); u radijskom programu na rumunskom jeziku sedam emisija *Radio žurnal* (18-18.20 h radnim danom, odnosno 18-18.10 h vikendom).

U televizijskim programima uupno je analizirano 38 CIE, ukupnog trajanja oko 625 minuta.

U televizijskom programu na srpskom jeziku *Vojvođanski dnevnik* (22-22.30 h); u televizijskom programu na mađarskom jeziku analizirano je sedam emisija *Dnevnik* (19-19.25 h); u televizijskom programu na slovačkom jeziku analizirano je šest emisija *Dnevnik* (18-18.10 h, sem nedeljom kada nema emisije); u televizijskom programu na rusinskom jeziku šest emisija *Dnevnik* (18.15-18.25 h, sem nedeljom kada nema emisije); u televizijskom programu na rumunskom jeziku šest emisija *Teležurnal* (18.30-18.40 h, sem nedeljom kada nema emisije); kao i u televizijskom programu na romskom jeziku šest emisija *Dnevnik (Nevimata)* (18.45-18.55 h, sem nedeljom kada nema emisije).

Najvažniji rezultati analize CIE s akcentom na priloge iz kulture

Pojedinačni programi

1. srpski TV

Analiza *Vojvođanskog dnevnika* obuhvatila je ukupno 254 jedinica, od kojih 25 jedinica tematski pripada kulturi. Kultura je zastupljena u 11% ukupno analiziranih jedinica, što je u poređenju sa zastupljenošću nekih drugih tema vrlo pozitivno.

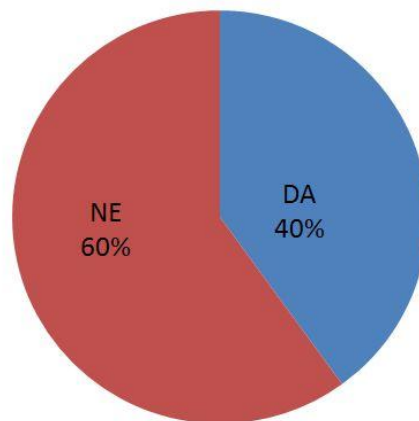
KULTURA U VOJVOĐANSKOM DNEVNIKU

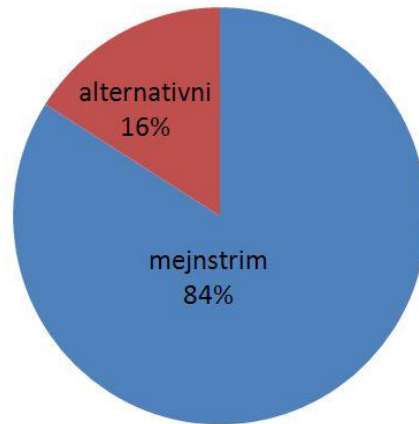
Ni jedna vest iz oblasti kulture nije emitovana samo u emisiji od 26. novembra. Autorski izveštaj prisutan je u 41% priloga o kulturi. Često to jesu snimci novinskih agencija i često isti kadrovi zauzimaju previše televizijskog prostora, kao i mnoštvo sličnih izjava predstavnika državnih organa, ali pohvalno je to što je prikupljanje, obrada, selekcija i analiza informacija prisutna. Upotreba rodno osetljivog jezika je prisutna u 59% analiziranih jedinica (u 41% je nema). Rodna senzitivnost „izbegava“ se tako što se titula ni ne označava, nego se ispod imena sagovornice piše samo ustanova u kojoj je ona zaposlena ili koju predstavlja, što nije dobro budući da publika tako ne može da zna koliko odgovornu funkciju žena u toj ustanovi obavlja. Povod za informisanje o kulturi uvek aktuelni događaj (100%). Stiče se utisak da se konferencije za novinare ustanova kulture, kao ni drugih udruženja i pojedinaca ni ne posećuju, jer nijedan izveštaj nije bio sa posete istog. Medijske inicijative, takođe, nema. To govori u prilog činjenici da, najčešće vesti iz kulture, služe za popunjavanje praznog medijskog prostora. Lokacijska odrednica vesti iz kulture govori u prilog pokrajinskog javnog servisa (Novi Sad 52%), međutim ne govori u prilog pokrivenosti ostalih geografskih područja Vojvodine. Istu vrednost imaju Beograd i sva ostala mesta u APV, 20%. Najveći problem je u tome što gledaoci dobijaju uglavnom iste informacije o nekim događajima koje dobijaju i gledajući republički javni servis, čak su to i isti sagovornici sa potpuno identičnim izjavama. Subjekti kulturnih dešavanja u ovom korpusu najviše su funkcioneri u ustanovama kulture 28%, pa tek onda umetnici 20%. U prvom planu su funkcioneri ili same ustanove kulture, kao nosioci kulturnih dešavanja, a umetnici, koji se vide uglavnom na slici koja prati nečiju izjavu, ne dobijaju mnogo prostora. Pojava je da se u

vestima pominju samo predstavnici državnih organa, funkcioneri ustanova kulture, ali autori ne. Slobodnih umetnika, amaterskih udruženja, malih i uspešnih umetničkih organizacija skoro i da nema. Kultura je definitivno institucionalizovana, iako su slobodni umetnici jedni od njenih najvećih vrednosti. Subjekti su u 79% muškog pola. Sličan je slučaj i sa objektima. Međutim, najviše je građana 29% (publike, poštovalaca...). To su uglavnom neke nedefinisane grupe sledbenika, bez ikakve strukture. Na taj način se podilazi niskim ukusima publike, jer je svaki analizirani događaj najposećeniji, najuspešniji, najznačajniji. Multikulturalizam u kulturi je zastupljen 40%. Nekad i neprofesionalno, jer najavljeni prilog iz mađarske redakcije nije potpisan. Najplodnije tlo umetničkih udruženja je upravo u Vojvodini i to među pripadnicima nacionalnih zajednica.

MULTIKULTURALIZAM srpski TV

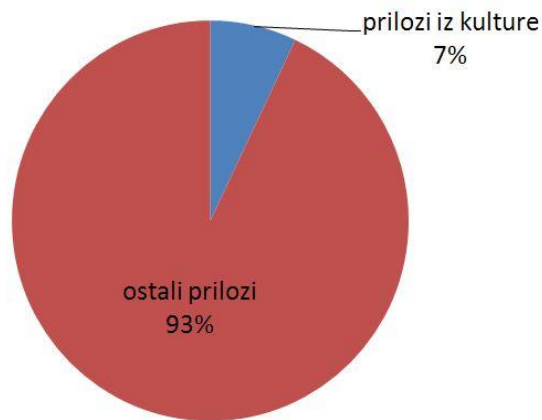

Ali, opet je prostor namenjen ovim temama, ustupljen temama iz ostatka Srbije, koje se mogu videti na svim televizijskih stanicama sa nacionalnom frekvencijom. Prostor koji je u *Vojvodanskom dnevniku* ustupljen alternativnoj kulturi iznosi 16%, odnosno samo četiri priloga, spram „mejnstrim“ kulture 84% i 21 priloga. O alternativnoj kulturi izveštavalo se o džez festivalu u Novom Sadu (dva puta), i prvi put organizovanje manifestacije *Noć pozorišta* (dva puta).

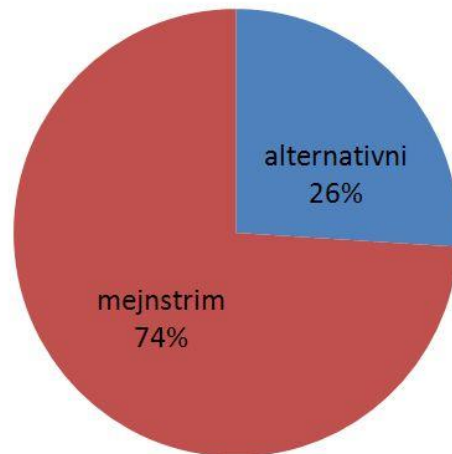
PRISTUP KULTURI srpski TV**2. srpski radio**

U okviru sedam emisija *Novosti* analizirano je 19 priloga iz kulture, što čini 7% ukupnog broja svih priloga (271). Ovih 19 priloga odnose se na devet različitih vesti, a šest različitih kulturnih događaja, jer se neki događaji pojavljuju u više emisija, a neke vesti su u okviru iste emisije emitovane nekoliko puta – kao osnovna vest i jednom ili nekoliko puta u formi fleš vesti. Među 19 analiziranih priloga nalazi se osam autorskih izveštaja, jedna izjava i deset fleš vesti. Iako, procentualno posmatrano, u odnosu na neke druge teme kultura nije nedovoljno zastupljena, ne može se govoriti i o suštinskoj prisutnosti kulture u informativnom programu, jer su na procenat zastupljenosti u velikoj meri uticala ponavljanja u formi fleš vesti (na početku, u sredini ili na kraju emisije).

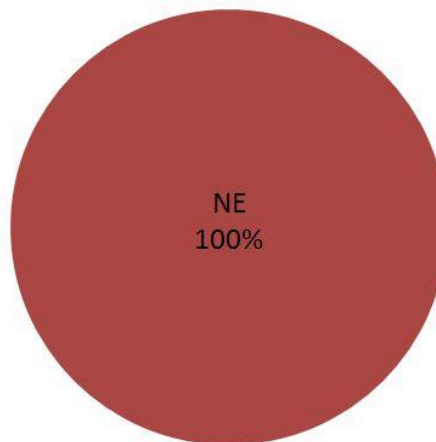
KULTURA U NOVOSTIMA

Samo jedan od analiziranih priloga iz kulture predstavlja medijsku inicijativu, dok se ostali odnose na aktuelne događaje. Međutim, čak i u ovom primeru, iako postoji medijska inicijativa, povod je implicitno sadržan u aktuelnom događaju, jer se prilog koji sadrži medijsku inicijativu bavi pitanjem čitalačkih navika građana, a realizovan je i emitovan tokom trajanja Međunarodnog sajma knjiga u Beogradu. Nedostatak medijske inicijative u oblasti kulture moguće je tumačiti kao odraz uređivačke politike koja kulturu ne prepoznaje kao temu od velikog značaja. Diskutabila je i sam način na koji se pristupa kulturi. Analiza je pokazala da u najvećem broju slučajeva, subjekte u priložima iz kulture predstavljaju ustanove i njihovi funkcioneri. Od ukupnog broja subjekata (30), 20 čine predstavnici ili ustanove iz sveta kulture, po tri subjekta se odnose na državne funkcionere i umetnike, a po dva na udruženja i izdavače. Čak 17 subjekata čine institucije i ustanove, a ne ličnosti. Umetnici se češće pojavljuju kao objekti (5 puta) nego kao subjekti (3 puta) priloga iz kulture, što upućuje na zaključak da u programskoj, ali i opštoj kulturnoj politici, kulturne, ali i državne institucije imaju referentniju ulogu od samih autora kulture. Najzastupljeniji objekat, koji se pojavljuje 20 puta, jesu građani. Akcentovanjem konzumenata kulture, kulturnim događajima se pridaje dodatani tržišni značaj. Kultura je predstavljena kao spektakl koji je upućen kupcima. U prilog ovome govori i činjenica da je alternativna kultura (26%) tri puta manje prisutna od „mejnstrim“ kulture (74%), koja je uvek upućena širokoj publici.

PRISTUP KULTURI srpski RADIO

Među objektima se četiri puta pojavljuju i istorijske ličnosti, čime se ističe značaj tradicionalnog aspekta u kulturi. Iako javni servis građana Vojvodine, kao multikulturalne zajednice, ima dodatnu obavezu da odgovara na potrebe građana i svoje izveštavanje prilagodi potrebama sredine, ni u jednom od 19 analiziranih priloga iz kulture nije zabeležen multikulturalizam!

MULTIKULTURALIZAM srpski RADIO

U informativnom programu *Radio Novog Sada* koristi se rodno senzitivn jezik, mada ne sasvim dosledno. Od 35 priloga u kojima su pominjane žene, u 34 su korišćene ženske forme za njihove funkcije i zanimanja. Rodno senzitivn jezik nije primenjen samo u jednom prilogu, dok je u jednom izbegnut, tako što su muškarci predstavljeni funkcijama koje obavljaju, dok je uz ženska imena samo pomenuto u kom preduzeću rade. Lokacijama sa kojih je izveštavano o kulturi, *Radio Novi Sad* je odgovorio na svoj zadatak. Vojvodina je zastupljena u 63 odsto priloga (osam priloga iz Novog Sada i četiri iz drugih mesta u Vojvodini), dok je u preostalih sedam priloga lokacija Beograd, što je razumljivo kada se uvaži činjenica da on predstavlja kulturni centar Srbije u kojem se nalazi većina institucija kulture. Autor je poznat u osam analiziranih priloga, a nepoznat u preostalih 11, od kojih je samo jedan prilog žanrovski izjava, dok su ostalih 10 fleš vesti, koje najavljuju ili podsećaju na neki od priloga kod kojih je autor poznat. Zbog ovoga, moguće je zaključiti da nepotpisani prilozi nisu agencijske ili preuzete vesti, već vesti novinara *Radio Novog Sada*, što predstavlja primer dobre prakse i ukazuje na njihovu angažovanost.

3. mađarski TV

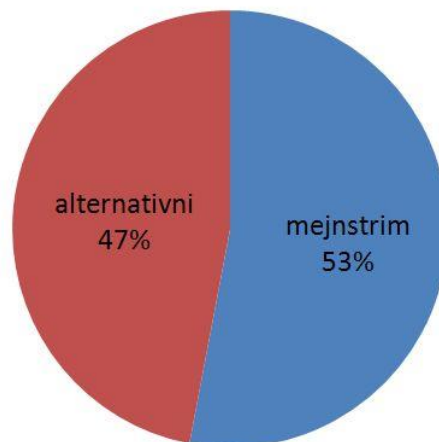
Analizom televizijskih CIE na mađarskom jeziku, od ukupnog broja priloga 126, kulturi je bilo posvećeno 17 (13%). Kada je u pitanju tematska razuđenost emisije, kultura se nalazi, zajedno sa temama iz sveta na drugom mestu sa 12%, dok se najviše izveštavalo o društvenim temama, to jest 23%.

KULTURA U TV DNEVNIKU mađ.

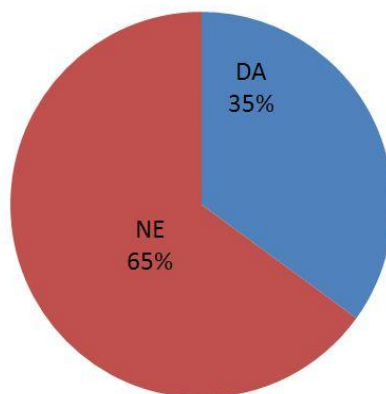
Ako se fokusiramo na priloge koji su se bavili kulturom možemo zaključiti da je među njima dominantni žanr autorski izveštaj (76%). Ovo je svakako dobar znak, jer ukazuje na to da redakcije imaju kapacitet da prate kulturna dešavanja i ne moraju da se oslanjaju na pojedine informativne agencije ili na druge izvore. Pošto je u pitanju mađarski jezik, njegov vokabular retko razlikuje ženski i muški oblik profesija, pa tako kategorija rodno senzitivnog jezika u ovom slučaju nije relevantna. Fokusirajući se na prezentaciju priloga koji su se bavili kulturom dominantni su aktuelni video snimci. Prilozi o kulturi su svakom slučaju bili u vezi sa nekom aktuelnom temom (100%). Nije bilo medijskih inicijativa. Iako većina mađarskog stanovništva u Vojvodini ne živi u glavnom gradu Pokrajine, najviše priloga o kulturi (53%) bilo je iz Novog Sada, zatim slede druga vojvođanska mesta (41%), pa Beograd (6%). Subjekt kao posebna kategorija je u većem delu podeljena među dve kategorije umetnici (50%) i novinari (30%). Pošto su prilozi više informativni, nego što su analitički nastrojani, logično je očekivati niz događaja, kulturnih dešavanja koji su u fokusu subjekata. Umetnici, književnici i novinari su govorili o filmskim festivalima (festival dokumentarnih filmova), o muzičkim događajima (jazz festival), kao i o većim događajima (sajam knjiga) ali su među njima najprisutniji oni koji su vezani za pozorište (predstave, premijere, Noć pozorišta, itd.). Analiza je takođe pokazala da je u televizijskim priložima o kulturi „mejnstrim“ pristup prisutan u 53%, a „alternativan“ pristup u 47% slučajeva.

PRISTUP KULTURI mađarski TV

Kada je u pitanju zastupljenost multikulturalizma, analiza je zabeležila odsustvo ovog pristupa kulturi u čak 65% slučajeva.

MULTIKULTURALIZAM mađarski TV

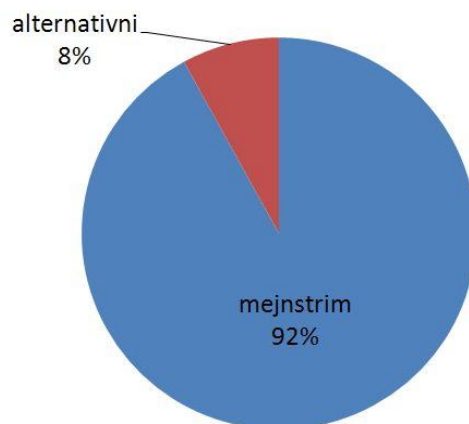

4. mađarski radio

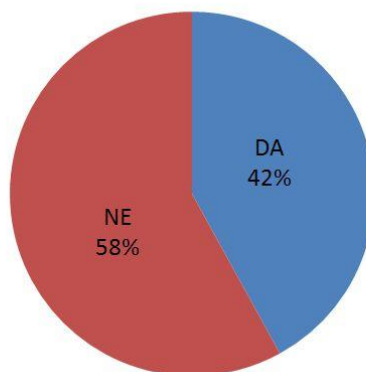
Analizom radijskih CIE na mađarskom jeziku, od ukupnog broja priloga 85, kulturi je bilo posvećeno 12 (14%). Tematski, kultura se nalazi na trećem mestu po broju priloga (13%), dok su radijski novinari u 21% priloga izveštavali o društvenim temama, a u 19% o ekonomskim. Ipak, moramo naglasiti da je u odnosu na druge teme relativno često prisutna u analiziranim informativnim emisijama (naročito ako uzmemo u obzir činjenicu da je politika podeljena na više segmenata u kodeksu).

KULTURA U DNEVNIKU mađ.

I u radijskim CIE, dominantni žanr za priloge o kulturi jeste autorski izveštaj (75%). Zbog prirode mađarskog jezika kategorija rodne senzitivnosti nije bila relevantna za ovo istraživanje. Fokusirajući se na prezentaciju priloga koji su se bavili kulturom dominantni su aktualni tonški audio snimci. U povdu izveštavanja nijednom nije bilo pseudodogađaja ili medijske inicijative, već su svi prilozii Prilozii o kulturi bili u vezi sa nekom aktuelnom temom (100%). I u radijskim emisijama na mađarskom najviše priloga o kulturi bilo je iz Novog Sada (50%), zatim iz drugih vojvođanskih mesta (25%), pa iz Beograda (17%). Kada je u pitanju kategorija subjekta, analiza je pokazala da je u ovoj ulozi bio najveći procenat književnika 50%, zatim slede novinari 42% i umetnici 8%. Kada je reč o predstavljanju subjekata oni su u priloziima u većem delu prisutni „tonški”, autori su koristili aktuelne snimke. Na radiju je ubedljivo dominantnije „mejnstrim“ pristup priloziima u kulturi sa čak 92%, naspram 8% alternativnih priloga o kulturi.

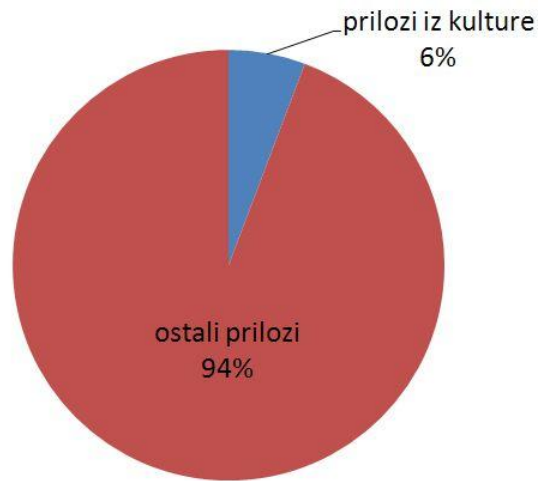
PRISTUP KULTURI mađarski RADIO

Ni na radiju multikulturalizam nije prevladao u prilogima u kulturi. Bilo ga je u 42% primera, dok je 58% priloga izostao.

MULTIKULTURALIZAM mađarski RADIO**5. slovački TV**

Prilikom monitoringa televizijskih CIE na slovačkom jeziku analizirano je 82 priloga od kojih je pet bilo iz kulture, što je iznosilo 6% od ukupnog broja priloga koji su emitovani u svim analiziranim emisijama. Više od kulture bili su zastupljeni prilozima o aktivnostima republičkih organa 23%, društvene teme 18% i Kosovo 12%.

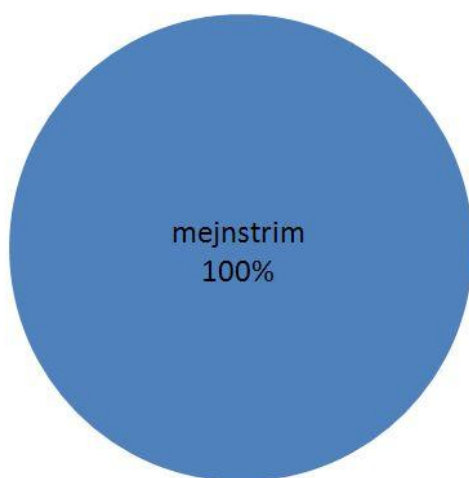
KULTURA U TV DNEVNIKU slo.

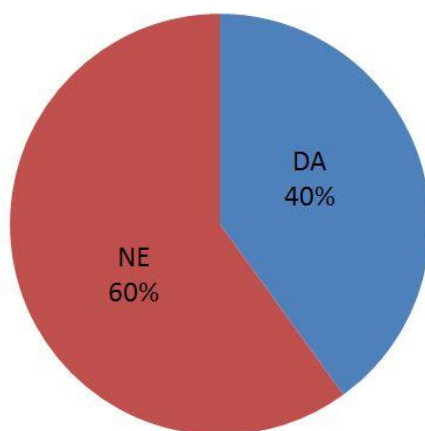
Od TV priloga o kulturi u okviru CIE, u 80% povod je bio aktuelni događaj, dok se samo jednom prenosilo saopštenje Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i informisanje o najavi manifestacije *Dani Vojvodine u Istri*. Kada se posmatra lokacija, svi prilozi iz kulture su iz Vojvodine, od toga 60% iz Novog Sada, a 40% iz drugih vojvođanskig mesta Iako su elektronski mediji, naročito televizija pri *prezentaciji* informacija specifični po mogućnosti uvođenja ekskluzivnih izjava aktera priloga, ipak se ova mogućnost ovde iskoristila samo u dva priloga (33%), dok čak u 50% priloga o kulturi vest prezentuje voditelj-novinar, dok je jedna vest bila nemo pokrivena sa arhivskim snimkom (17%). Kada se posmatra autorstvo, ono je bilo poznato u 60%, a nepoznato u 40% slučajeva. Zanimljivo je da pri identifikaciji subjekta uočavamo da prvenstvo ima neživi subjekat, ili razne manifestacije, festivali i sl. (33%), kao i novinari (33%), zatim slede funkcioneri iz ustanova kulture i pokrajinski funkcioneri sa po 17%. Potpuno izostaju umetnici i književnici. Pri objektu imamo sličnu situaciju kao pri subjektu, jer i tu nalazimo u većini slučajeva neživi objekat u smislu nagrada, ocena i slično (40 %), koliko su zastupljeni i umetnici, dok se stranici, kao objekti pojavljuju u 20% slučajeva. Posmatrajući *odnos subjekta prema objektu* a stavljajući u celokupan kontekst istraživanja u smislu autorstva ili preuzimanja agencijskih vesti, jasno je da je ovaj odnos pretežno neutralan (60%), dok je manjem broju priloga (40%) pozitivni stav, jer su u pitanju prilozi o nagradama ili manifestacijama koje organizuju, ili su dobili predstavnici pokrajinskog radija. Što se tiče *vrednosnog konteksta*

novinara prema prilogu, gorenavedene činjenice o autorstvu, koje je uglavnom nepoznato, već sugerišu zaključak: u vestima iz kulture se uglavnom ne iznosi sud (80 %) a tek u jednom prilogu se „oseći“ pretežno pozitivan stav novinara prema temi kada je bilo reči o manifestaciji, tj. danima posvećenim reditelju Ljubosavu Majeri u Bačkom Petrovcu. U televizijskim emisijama na slovačkom jeziku ni u jednom prilogu nije bilo alternativnog pristupa kulturi.

PRISTUP KULTURI slovački TV

Multikulturalizma nije bilo u 60% priloga, dok ga je bilo u dva priloga – o Ljubosavu Majeri u Bačkom Petrovcu i prilikom najave *Dana Vojvodine u Istri*.

MULTIKULTURALIZAM slovački TV

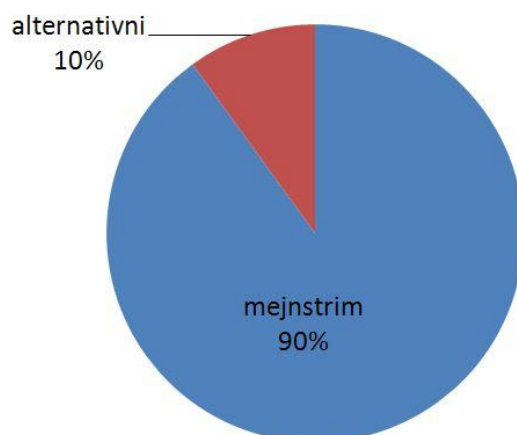
Što se tiče upotrebe rodno osetljivog jezika, pravila slovačkog standardnog jezika nalažu rodno razlikovanje u svim aspektima jezika, tako i nazivima zanimanja, tako da možemo zaključiti da je upotreba ovog jezika stoprocentna.

6. slovački radio

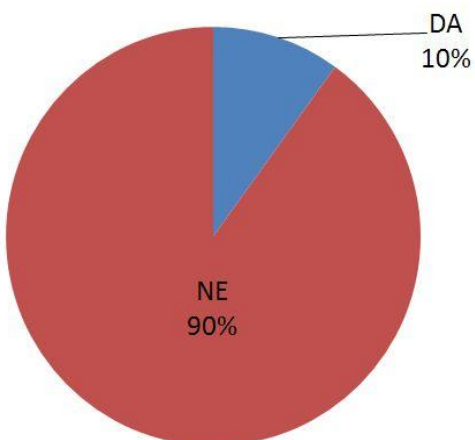
Od 144 priloga u radijskim CIE na slovačkom jeziku, 10 je iz kulture (7%), dok je najviše priloga o aktivnostima republičkih organa 19%, društvene teme 17%, svet (16%) i aktivnosti pokrajinskih organa 11%.

KULTURA U RADIO NOVINAMA slov.

Od 10 priloga iz kulture, *povod* je u 100% bio aktuelni događaj. Što se tiče *lokacije* iz priloga o kulture, kako i dolikuje pokrajinskom javnom servisu, glavnu ulogu igra Vojvodina – uglavnom druga mesta u Vojvodini (42 %) i Novi Sad (25 %), dok se znatno manje pominju Beograd, bivše republike YU, druga mesta u Srbiji (po 8%). Iako su elektronski mediji pri *prezentaciji* informacija specifični po mogućnosti uvođenja ekskluzivnih izjava aktera priloga, ipak se ova mogućnost ovde iskoristila samo u jednom prilogu, (kada su govorile dve Slovakinke, učesnice takmičenja *Taktons*), dok čak u devet priloga (90%) vest prezentuje voditelj-novinar, odnosno nema aktuelnog tona sagovornika. Što se tiče *autorstva*, i tu slovački program oskudeva – čak u 90 % slučajeva priloga iz kulture autor je nepoznat. Zanimljivo je da pri subjektu uočavamo da prvenstvo imaju umetnici (glumci, slikari, pevači, kompozitori, filmski stvaraoci, reditelji i slično) 36%, zatim slede takozvani neživi subjekat, ili razne manifestacije, festivali i sl. (27%), dok su nevladine organizacije, grupe građana, književnici i i novinari bili zastupljeni identično sa po 9%. Pri objektu imamo sličnu situaciju kao pri subjektu, jer i tu nalazimo u većini slučajeva neživi objekata u smislu nagrada, ocena i slično (71 %), dok su umetnici objekti priloga u 29 % slučajeva. Posmatrajući *odnos subjekta prema objektu* a stavljajući u celokupan kontekst istraživanja u smislu autorstva ili preuzimanja agencijskih vesti, jasno je da je ovaj odnos dominantno neutralan (90%), dok se 10% odnosi na pozitivni pristup, jer su u pitanju prilozi o nagradama ili manifestacijama koje organizuju, ili su dobili predstavnici *Radio Novog Sada*. Što se tiče *vrednosnog konteksta novinara prema prilogu*, gorenavedene činjenice o autorstvu, koje je uglavnom nepoznato, već sugerišu zaključak: u vestima iz kulture se dosledno se ne iznosi ni pozivivan ni negativan stav (100 %). Na relaciji „mejnstrim” - alternativna kultura, pokrajinski javni servis kada informiše na slovačkom, uglavnom informiše u „opšteprihvaćenoj“ kulturi, čak u 90 %, dok samo jedanput o alternativnoj kulturi – prilog o otvaranju *Džez festivala* u Novom Sadu.

PRISTUP KULTURI slovački RADIO

Multikulturalnost nije bila prisutna u čak 90% radijskih priloga o kulturi, a jedini primer kada je bilo jeste u vezi sa najavom multietničkog etnofestivala pevačkih i folklornih grupa u Pančevu.

MULTIKULTURALNOST slovački RADIO

I na radiju zbog prirode standarda upotreba rodno osetljivog jezika stoprocentna je.

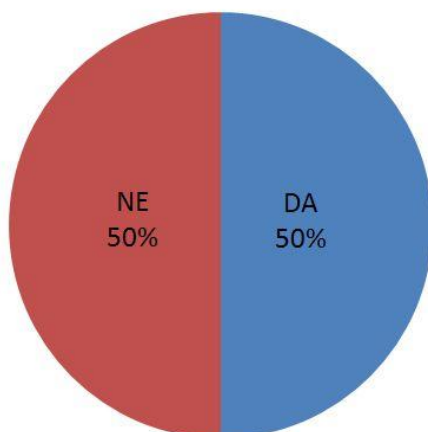
7. rusinski TV

U okviru šest televizijskih CIE na rusinskom jeziku ukupno je analizirano 80 priloga koji su emitovani. Žanrovski, bilo je 47 vesti (59%) i 20 autorskih izveštaja (25%). Ostatak su najave/odjave. U posmatranom periodu prilozima iz kulture bili su manje zastupljeni u odnosu na druge teme, uglavnom u vidu najava i agencijskih vesti - 6 priloga, odnosno (7%), dok su ispred njih bili prilozima u vezi sa Kosovom (16%), ekonomijom (11%), društvene teme (9%) i tako dalje. U dve emisije nema priloga iz kulture.

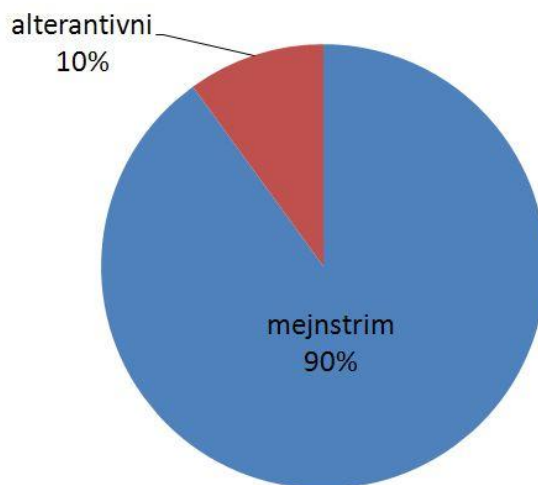
KULTURA U TV DNEVNIKU rusin.

U svim situacijama kada je to moglo (četiri primera) koristio se rodno osetljiv jezik. U tri televizijska priloga o kulturi (50%) bio je zastupljen multikulturalizam (susret društava srpsko-rusinskog prijateljstva u Vrbasu – dva puta, kao i koncert muzičke škole iz Kule gde se navodi da učestvuju i deca iz Ruskog Krstura).

MULTIKULTURALIZAM rusinski TV

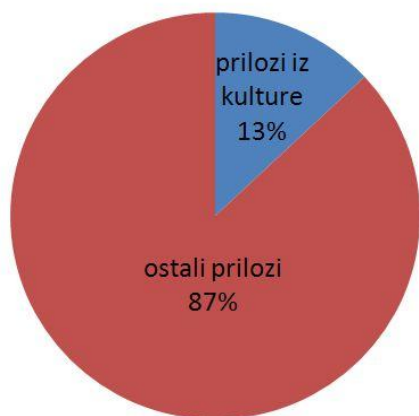
I u televizijskim emisijama kultura je 90% zastupljena kao „mejnstrim“, dok se alternatvnim pravcima posvećuje samo jedan prilog - najava multimedijalne manifestacije mladih.

PRISTUP KULTURI rusinski TV**8. rusinski radio**

Tematski u radijskim CIE na rusinskom prioritet ima Kosovo, zatim slede aktivnosti republičkih i pokrajinskih organa. U srednjem delu emisije su teme u vezi sa rusinskom nacionalnom

zajednicom – aktivnosti na lokalnu, rusinske institucije, obrazovanje i kultura, kao i razrada širih društvenih tema kroz prizmu rusinske zajednice. *Radio novine* u analiziranom periodu imale su 160 jedinica, od kojih je najviše bilo tzv. društvenih tema 22 (14%), zatim 21 iz oblasti kulture (12.5%), 18 (11%) u vezi sa Kosovom, 13 (8%) o aktivnostima republičkih organa i tako dalje. Osim što je kultura pojedinačno najviše zastupljena tema, analiza pokazuje da je blok kulture najkvalitetniji deo emisije, u smislu da su zastupljeni složeni formati, aktuelni audio zapisi i autorski prilozi.

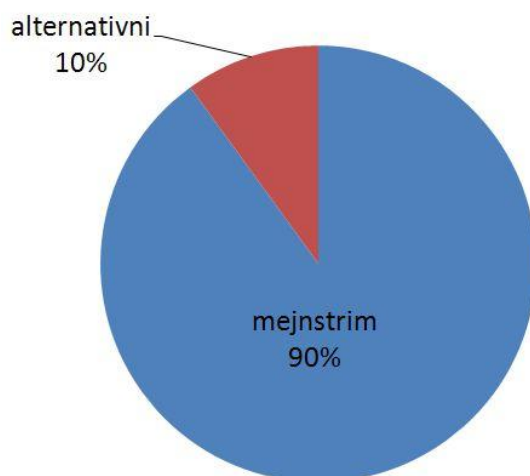
KULTURA U RADIO NOVINAMA rusin.

Od 21 priloga, 10 (48%) su autorski izveštaji, a 11 (52%) su vesti. Poštuje se praksa da se o važnim kulturnim događajima montira aktuelni prilog za prvu narednu informativnu emisiju, dok se prošireni prilozi emituju kasnije tokom nedelje u autorskim tematskim i kolažnim emisijama. Analiza je pokazala da je kultura kvalitetno pokrivena u ovoj CIE s obzirom na to da u domenu kulture i postoji najviše relevantnih sagovornika koji govore rusinski jezik. Ono što nije dobro jeste ograničen broj sagovornika, te analiza pokazuje da se iste osobe različitim povodom pojavljuju u više svojstava. Takođe, nije dobro što su sagovornici skoro isključivo predstavnici „institucionalizovane“ kulture i akteri kulturne scene, dok su u tom svojstvu vrlo retko zastupljeni građani, publika odnosno konzumenti tih kulturnih sadržaja, te izostaje *feed-back* o realnom uticaju i značaju „sve te kulture“ na život zajednice. Tako je takozvana „mejnstrim“ kultura dominantna sa 90%, dok se „alternativna kultura“ javlja u tri primera (10%) i to u prilogu

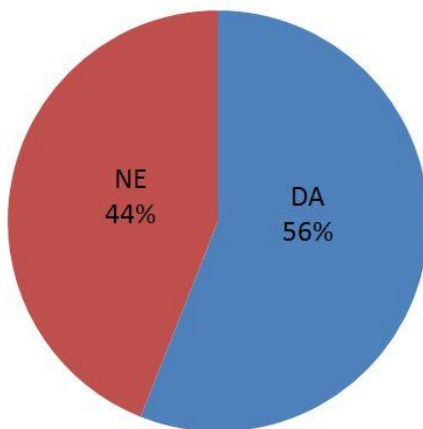
o multimedijalnoj manifestaciji mladih, kada se govori o prožimanju kultura i o piscima mlađe generacije Rusina koji su alternativa starijim generacijama pisaca.

PRISTUP KULTURI rusinski RADIO

Što se tiče lokacija, primetna je policentričnost, prvenstveno zato što je Kostelnjikova jesen tzv. „karavan – manifestacija“ koja se odvija u svim mestima gde postoji značajnija rusinska populacija (Ruski Krstur, Novi Sad, Đurđevo, Kucura, Šid, Kula). S druge strane, Novi Sad je dodatno zastupljen jer je u njemu sedište *Ruskog slova*, a Beograd zbog *Sajma knjiga*. U izveštavanju se, skoro bez izuzetka, dosledno koristi rodno osetljiv jezik. U radijskim priložima iz kulture multikulturalizam je zastupljen u 56%, a nije u 44% priloga.

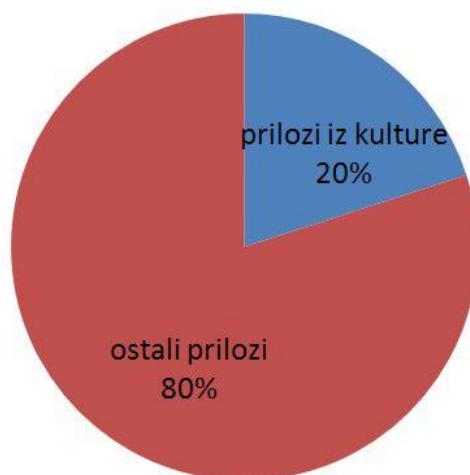
MULTIKULTURALIZAM rusinski RADIO

9. rumunski TV

U analiziranom korpusu CIE na rumunskom jeziku, tematski najviše priloga bilo je posvećeno kulturi (20%), zatim slede aktivnosti republičkih organa (16%), ekonomija (14%) i tako dalje. Kada je reč o priložima iz kulture, analiza prezentacije je pokazala da je aktuelni audio snimak zastupljen u 64% priloga, RTV lice u 21% priloga, a arhivski snimak u 1% priloga.

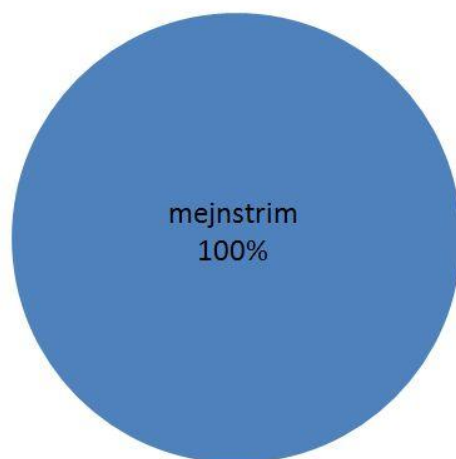
KULTURA U TELEŽURNALU

U vezi sa povodom, treba istaći da je uvek u pitanju aktuelni događaj (100%), a najčešće lokacije zbivanja događaja su druga mesta u Vojvodini – Apatin, Vršac, Kuštilj, Pančevo, Alibunar (47%), sledi Beograd (29%) i Novi Sad (24%). Autor priloga je u 57% priloga poznat, a nepoznat u 43% priloga. U kategoriji subjekta, najviše zastupljeni su redakcijski novinari i dopisnici (57%), slede direktori i zaposleni / ustanove iz sveta kulture (21%), neko drugi (14%) i književnici (7%). Kada je reč o polu subjekta, odnos je pola – pola: u 50% priloga dominantni su muški subjekti, u 50% priloga dominiraju ženski subjekti. Rodno osetljiv jezik upotrebljen je samo jedanput (autor priloga pravilno upotrebljava termin *novinarka*). Subjekti su u 50% priloga poredstavljeni aktuelnim audio snimkom, u 36% priloga subjekat se samo spominje; arhivski snimak subjekta, kao i aktuelni nemi video snimak subjekta zastupljeni su u 12% priloga. U

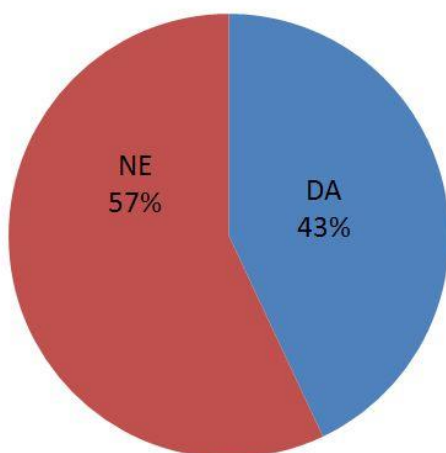
kategoriji objekta, na prvom mestu su književnici (38%), zatim objekti u kategoriji neko drugi (31%), zaposleni i ustanove iz sveta kulture (15%) i umetnici (8%). Vrednosni kontekst objekta je uvek neutralan (100%), kao i vrednosni kontekst novinara prema prilogu; pristup kulturi je uvek „mejnstrim“ (100%).

PRISTUP KULTURI rumunski TV

Multikulturalizma ima u 43% priloga dok u 57% priloga multikulturalizam izostaje.

MULTIKULTURALIZAM rumunski TV

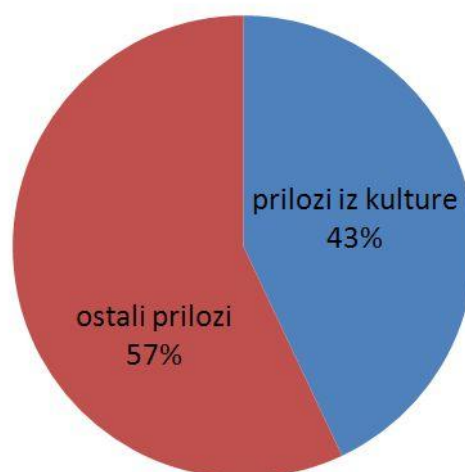

TV prilozima iz kulture na rumunskom jeziku najviše su bili posvećeni *Međunarodnom sajmu knjiga* u Beogradu, međunarodnom festivalu *Interfer*, festivalu *Vršачka pozorišna jesen*, festivalu *Taktons*, *Novosadskom džez festivalu*, manifestaciji *Noć pozorišta*, obeležavanju 170 godina SANU, kao i kulturnim aktivnostima pripadnika rumunske nacionalne zajednice u Vojvodini.

10. rumunski radio

Posmatrano tematski u radijskim CIE na rumunskom jeziku kultura se nalazi tek na šestom mestu (6%) priloga u emisijama, dok su ispred ekonomija (19%), društvene teme - (17%), aktivnosti republičkih organa (11%), svet (9%) i vreme (7%).

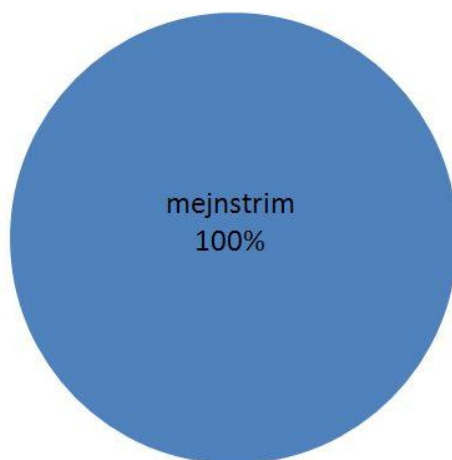
KULTURA U RADIO ŽURNALU

Kada je reč o priloziima iz kulture, analiza prezentacije je pokazala da je aktuelni audio snimak zastupljen u 55% priloga, a RTV lice u 45% priloga. U vezi sa povodom, treba istaći da je uvek u pitanju aktuelni događaj (100%), a da su najčešće lokacije zbivanja događaja druga mesta u Vojvodini – Apatin, Vršac, Kuštilj, Pančevo, Alibunar (57%), a zatim Beograd i Novi Sad; i glavni grad zemlje i glavni grad pokrajine se kao glavna lokacija pojavljuju u 21% priloga. Autor priloga je u 55% priloga poznat, a nepoznat u 45% priloga. U kategoriji subjekta, prvo mesto

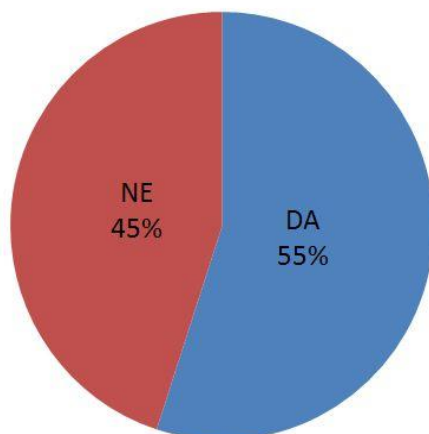
zauzimaju redakcijski novinari i dopisnici (45%), slede direktori i zaposleni / ustanove iz sveta kulture (18%), umetnici (9%) ili je subjekat neko drugi (9%). Muški subjekti su dominantni i pojavljuju se u 70% priloga; ženski subjekti se pojavljuju u 30% priloga. Rodno osetljiv jezik je upotrebljen, kao i kod TV emisija samo jednom (termin *novinarka*). Subjekti su u 73% priloga predstavljani aktuelnim audio snimkom, dok se u 27% priloga subjekat samo spominje. U kategoriji objekta, na prvom mestu su zaposleni i ustanove iz sveta kulture (20%); istu zastupljenost imaju književnici i objekti u kategoriji neko drugi; po 10% zastupljenosti imaju strani subjekti, državni funkcioneri, umetnici i građani. Vrednosni kontekst objekta je uvek neutralan (100%), kao i vrednosni kontekst novinara prema prilogu; pristup kulturi je uvek „mejnstrim“ (100%).

PRISTUP KULTURI rumunski RADIO

Multikulturalizma ima u 55% priloga; u 45% priloga multikulturalizam izostaje.

MULTIKULTURALIZAM rumunski RADIO

I radijski prilozima iz kulture najviše su posvećeni *Međunarodnom sajmu knjiga* u Beogradu, međunarodnom festivalu *Interfer*, festivalu *Vršачka pozorišna jesen*, festivalu *Taktons*, kao i manifestaciji *Noć pozorišta*.

11. romski TV

Analiza televizijskih CIE na romskom jeziku pokazala je potpuno odustvo priloga u vezi sa kulturom. Teme kojima se pridavao najveći značaj u skladu su sa potrebama ciljane grupe, jer su u vezi sa Dekadom Roma, jesu: obrazovanje, zaposlenje, stanovanje i zdravstvo. Odustvo priloga o kulturi eventualno se može pravdati posvećenošću ovoj temi kroz neke druge medijske sadržaje na romskom jeziku na televiziji i radiju, u emisijama kolažnog tipa. U ovom istraživanju ni u jednom prilogu nije evidentirana upotreba rodno osetljivog jezika, ni na srpskom ni na romskom jeziku.

Zaključne napomene

Analiza CIE redakcija na srpskom, mađarskom, slovačkom, rusinskom, rumunskom i romskom jeziku na programima *Radija* i *Televizije Vojvodine* pokazala je da gotovo sve redakcije, sa izuzetkom romske, u određenoj meri u svojim informativnim programima imaju priloge

posvećene kulturi. Procentualno najviše priloga iz kulture u svojim informativnim emisijama imaju ubedljivo rumunska radijska redakcija (43%), zatim rumunska TV redakcija (20%), kao i rusinska radijska redakcija (13%), dok je najmanje priloga o kulturi bilo zastupljeno u slovačkoj TV informativnoj emisiji (6%).

Jedna od bitnih karakteristika multinacionalne Vojvodine, a samim tim i njenog javnog medijskog servisa trebalo bi da bude multikulturalizam. Ovakav pristup kulturi različito se pokazao od redakcije do redakcije. Istraživanje je utvrdilo da multikulturni pristup priložima iz kulture najviše pažnje poklanjanju u rusinskoj radijskoj redakciji (56%) i rumunskoj radijskoj redakciji (55%), a najmanje na u srpskoj radijskoj redakciji (0%) i mađarskoj radijskoj redakciji (8%).

Kada je u pitanju još jedan pristup kulturi, koji je u istraživanju nazvan „mejnstrim“, odnosno većinska kultura ili nasuprot nje alternativna kultura, dobijeni su takođe različiti rezultati od redakcije do redakcije. „Najsmelij“ pristup, odnosno poklanjanje pažnje alternativnim kulturnim pravicma imaju u mađarskoj TV redakciji (40%), dok je on u potpunosti izostao u obe rumunske redakcije i u TV slovačkoj redakciji. Ostale redakcije posvećuju od 8% do 26% priložima iz alternativne kulture, što se takođe može smatrati zadovoljavajućim.

Upotreba rodno osetljivog jezika, koja se takođe može pripisati jezičkoj kulturi i politici određenih naroda, uz napomenu ukoliko to gramatika jezika dozvoljava, takođe se različito poštuje. Dоследni (100%) u rodnoj senzibilnosti kod upotrebe profesionalija jesu obe slovačke i rusinske redakcije, kao i radijska redakcija na srpskom (97%), dok nedosledno ženske forme koriste obe rumunske redakcije, kao ni romska TV redakcija.

